

samospráva miest a obcí. Smolenická výzva IV. (2008) bola predložená v polovici volebného obdobia a zároveň v období, kedy sa rozbiehala školská reforma. Smolenická výzva V. prišla tesne po ustanovení nového parlamentu a

novej vlády SR a v predvečer Samitu Rio+20.

Národné výzvy však stoja nielen pred zákonodarnou, riadiacou, vedeckou či výchovno-vzdelávacou sférou, ale pred všetkými spoločenskými aktérmi, ktorí spolurozhodujú o

tom, či naša budúcnosť bude udržateľná alebo nie.

RNDr. Zita Izakovičová, PhD.
Ústav krajinej ekológie SAV

20 rokov Slovenskej ekologickej spoločnosti

Pri príležitosti 20. výročia založenia Slovenskej ekologickej spoločnosti sa v apríli 2012 v Kongresovom centre Slovenskej akadémie vied v Smoleniciach konala konferencia 20 rokov SEKOS. Hlavným cieľom konferencie bolo bilancovať 20-ročnú činnosť tejto spoločnosti, poukázať nielen na úspechy, ale aj ťažkosti a definovať výzvy na ďalšie obdobie.

Poslanie SEKOS

Slovenská ekologickej spoločnosť bola založená na podporu rozvoja ekológie ako vedy na Slovensku. Spoločnosť vyvíja koncepčnú činnosť v oblasti ekológie, organizuje, prehľbuje a koordinuje spoluprácu svojich členov, pôsobiach vo vede, školách a v praxi, snaží sa pomáhať svojim členom v odbornej činnosti a prispievať k zvyšovaniu ich odbornej úrovne so zvláštnym zreteľom na mladých pracovníkov. Dôležitou súčasťou práce SEKOS je rozširovanie a sprístupňovanie nových poznatkov ekologickej teórie a praxe. Medzi významné aktivity tejto spoločnosti patrí organizovanie seminárov a sympózií z viacerých oblastí ekológie. Spoločnosť

čestných členov. Zvlášť treba oceniť záujem mladých vedcov o členstvo v SEKOS. Každý rok pribudne minimálne päť nových mladých členov.

Štruktúra SEKOS

V rámci trvania SEKOS pôsobili viaceré sekcie, ktoré sa postupne modifikovali, niektoré zanikli, niektoré pretrvali. Išlo o tieto sekcie: sekcia všeobecnej a teoretickej ekológie, populačnej ekológie, ekológie ekosystémov, krajinej ekológie, environmentálnej ekológie, aplikovanej ekológie a sekcia ekológie vysokých pohorí. V súčasnosti sú zriadené tri sekcie:

- sekcia aplikovanej ekológie – jej cieľom je trans-

mi. Snahou tohto procesu transportu ekologických poznatkov do jednotlivých sfér spoločenského rozvoja, ktorý vo všeobecnosti možno nazvať ekologizáciou hospodárstva v krajine, je jednak prevencia vzniku, ako aj eliminácia súčasných ekologických a environmentálnych problémov,

- sekcia teoretickej ekológie – úlohou sekcie je sledovať najnovšie poznatky zo všeobecnej a teoretickej ekológie a informovať o nich odbornú verejnosť pomocou recenzií najnovšej literatúry a krátkych informácií. Bez poznania obecných ekologických javov, všeobecných zákonitostí vzájomných vzťahov organizmov a ich prostredia, bez dobrých teoretických základov sa nezaobíde ani jedna zo „špeciálnych ekológií“,
- sekcia ekologickej a environmentálnej výchovy – zameriava sa na problematiku environmentálneho vzdelávania a výchovy na všetkých stupňoch školského systému. Hlavným zámerom je podporiť rozvoj environmentálnej výchovy, rozšíriť ju o uplatňovanie zásad trvalo udržateľného rozvoja a života, osobitne o výchovu k trvalo udržateľnej produkcii a spotrebe.

Tu treba podotknúť, že činnosť jednotlivých sekcií je rôznorodá a hlavne náhodná. Bolo by potrebné oživiť, obzvlášť zosystematizovať prácu jednotlivých sekcií. Problémom je organizácia terminologických a tematicky zameraných diskusií a prednášok. Ťažko je zohnať nielen ochotných prednášateľov, ale, žiaľ, aj účastníkov.

Aktivity SEKOS

Medzi významné aktivity spoločnosti patrí organizovanie seminárov a sympózií z viacerých oblastí ekológie. Pravidelne v dvojročných intervaloch SEKOS organizuje Ekologické dni a semináre z populačnej ekológie so zameraním na invázne druhy. Okrem toho bola SEKOS spolu s komisiou pre životné prostredie SAV spoluorganizátorom významných národných konferencií z cyklu

Účastníci sa aktívne zapájali do diskusie, bilancovali dvadsaťročnú činnosť

podporuje výučbu ekológie na univerzitách, postgraduálne štúdium, ale tiež ekologickej a environmentálne vzdelávanie na školách všetkých stupňov.

Dnes má SEKOS okolo stovky členov, z toho 20 je

formácia a prenos ekologických poznatkov z oblasti teoretickej do roviny aplikovanej, s cieľom usmerniť rozvoj ľudských aktivít v krajine v súlade s jej krajinnoeologickými podmienkami a proces-

zit a ďalších výskumno-vzdelávacích inštitúcií v oblasti TUR s praxou s cieľom transferu vedeckých poznatkov do riadiacej sféry a do reálneho života, zlepšili sa vzťahy a komunikácia a tým sa vedecké poznatky využívali na riešenie aktuálnych celospoločenských problémov životného prostredia a krajiny;

- sa šíri potrebné informácie a získané poznatky i odporúčania vedy a výskumu na tému integrovaného manažmentu krajiny smerom k samosprávam, ako aj k príslušným ministerstvám, parlamentným výborom a pod.

d) Mimovládne organizácie a celú civilnú sféru, aby:

- posilnili aktivity v procese monitorovania a hodnotenia uplatnenia princípov trvalo udržateľného rozvoja vo všetkých sférach spoločenského a hospodárskeho života;
- posilnili aktivity v oblasti výchovy a propagácie trvalo udržateľného spôsobu života a účinnejšie prispievali k formovaniu kultúrneho, národného a environmentálneho pove-

domia.

e) Cirkvi, aby:

- sa výraznejšie aktivizovali v procese implementácie trvalo udržateľného rozvoja, najmä pri formovaní hodnotovej orientácie obyvateľstva zlučiteľnej s princípmi a kritériami trvalo udržateľného spôsobu života;
- formovali náboženské povedomie tak, aby veriaci svedčili slovom a skutkom o skutočnosti, že príroda je pre nás darom.

f) Média, aby:

- väčšiu pozornosť venovali problematike životného prostredia a TUR.

3. Zdôrazňujú,

že je potrebné nevyhnutne riešiť aj mnohé ďalšie otázky vo všetkých relevantných oblastiach, a to najmä:

Foto: Jozef Klinda

Zhodnocovanie biologického odpadu v AGRO CS SLOVAKIA, Veľké Dravce

Diskusia ku koncepcii a implementácii trvalo udržateľného rozvoja v SR, kde sa v pravidelných intervaloch hodnotil pokrok v naplňaní kritérií a princípov trvalo udržateľného rozvoja v podmienkach SR.

Významná je aj jej výchovno-vzdelávacia a osvetová činnosť. Spoločnosť podporuje výučbu ekológie na univerzitách, postgraduálne štúdium, ale tiež ekologické a environmentálne vzdelávanie na školách všetkých stupňov. Pravidelne organizuje osvetovo-popularizačné aktivity ku Dňu Zeme a Svetovému Dňu životného prostredia. Nezanedbateľnou činnosťou SEKOS je aj prezentácia a propagácia výsledkov jednak spoločnosti ako celku, ale aj jej jednotlivých členov. Prezentácia činnosť je zabezpečovaná posterovými prezentáciami na rôznych podujatiach, ako je Incheba, Agrokomplex, ale aj na ostatných vedeckých podujatiach. Za najvýraznejšiu prezentáciu v minulom roku možno považovať účasť 5 členov SEKOS a prezentáciu ich výsledkov na svetovom ekologickom kongrese v Avile. V súčasnosti sa SEKOS a jej členovia pripravujú na EEF (European ecological federation) kongres, ktorý sa bude konať v roku 2013 v Londýne.

Významná je aj editorská činnosť SEKOS. Takmer od začiatku vydáva SEKOS Bulletin, ktorý je obľúbený nielen medzi členmi spoločnosti, ale aj medzi ostatnými vedeckými spoločnosťami. Služi na informovanie členov o aktuálnom dianí v oblasti ekológie a príbuzných dis-

ciplinách. Okrem toho spoločnosť vydávala monografickú sériu Ekologické štúdie, ktorá bola určená pre publikovanie rozsiahlejších prác z rôznych oblastí ekológie. V roku 2010 sa monografia pretransformovala na vedecký časopis Ekologické štúdie. Momentálne vychádzajú čísla tretieho ročníka. Snahou bolo vykryť priestor na publikovanie pôvodných prác z oblasti ekológie a environmentalistiky v slovenskom jazyku a dať možnosť publikovať svoje výsledky viacerým členom SEKOS.

Členstvo v medzinárodných organizáciách

SEKOS je členom medzinárodných organizácií, a to IUCN a Európskej ekologickej federácie (EEF): EEF je združením ekologických spoločností jednotlivých krajín Európy. Slovensko participovalo na organizácii viacerých kongresov organizovaných v EEF – Grécko, Lipsko a pod. IUCN je najvýznamnejšou medzinárodnou mimovládnu organizáciou na ochranu prírody a prírodných zdrojov a trvalo udržateľný rozvoj. IUCN poskytuje svojim členským organizáciám pravidelný prehľad svetových bibliografických novínok v oblasti ochrany prírody, ekologizácie vedomia a environmentálnej výchovy a poskytuje zľavu na zakúpenie literatúry.

V posledných rokoch SEKOS prešla výraznými administratívnymi zmenami. Vedecké spoločnosti boli priadené pod gesciu jednotlivých ústavov SAV. SEKOS

prešla pod patronát Ústavu krajinskej ekológie. Podobne sa zmenilo aj financovanie SEKOS, ktoré prebieha cez ÚKE SAV. Toto pričlenenie k ÚKE SAV ovplyvnilo aj zameranie a činnosť SEKOS, nakoľko organizácia môže vykonávať len tie aktivity, ktoré sú v súlade so zameraním a činnosťou ÚKE SAV. Okrem toho sa podstatne znížil aj finančný príspevok na činnosť SEKOS.

Zníženie príspevku na činnosť SEKOS sa prejavila aj v ukončení členstva SEKOS v IUCN a tiež aj v ohrození členstva v EEF. Finančný príspevok na členstvo v tejto organizácii je podstatne nižší ako príspevok do IUCN, preto sa výbor rozhodol zachovať členstvo v EEF, pokiaľ to bude možné finančne zabezpečiť.

A čo do budúcnosti?

Snahou SEKOS bude udržiavať a rozvíjať doterajšie aktivity. Budeme sa snažiť obnovovať členskú základňu SEKOS. Ako už bolo konštatované, bude treba posilniť a zefektívniť činnosť jednotlivých pracovných sekcií a pracovných skupín. Treba tiež aktualizovať webovú stránku SEKOS a efektívnejšie ju využívať na prezentáciu činnosti spoločnosti. Taktiež by sa žiadalo posilniť spoluprácu s ostatnými vedeckými spoločnosťami a záujmovými organizáciami.

Ocenenia

Na záver podujatia boli udelené čestné členstvá, pamätné plakety SEKOS a ďakovné listy všetkým členom spoločnosti, ktorí sa zaslúžili nielen o rozvoj vedných disciplín, v ktorých pôsobia, ale ja o rozvoj SEKOS. Čestné členstvo bolo udelené trom členom SEKOS:

- RNDr. Mikulášovi Jurajovi Lisickému, CSc. in memoriam
- prof. RNDr. Lászlóvi Miklósovi, DrSc.
- Ing. Júliuovi Oszlányimu, CSc.

Taktiež boli udelené ceny mladým ekológom. Cenu mladým vedeckým pracovníkom udeľuje spoločnosť za publikovanie pôvodných vedeckých a odborných prác ekologického zamerania. V tomto roku túto cenu získali traja mladí ekológovia, a to:

Mgr. Veronika Piscová, PhD. za knižnú publikáciu s názvom: Zmeny vegetácie Tatier na vybraných lokalitách ovplyvnených človekom,

Mgr. Barbora Gaštanová Fedorková za súbor prác zameraných na výskum lúčnych a pasienkových spoločenskostí v Zliechovskej kotline,

Ing. Helena Sedláková za rozvoj metód krajinnoko-ekologického výskumu vo vysokohorskej krajine.

Dúfame, že aj napriek nepriaznivým podmienkam pre činnosť jednotlivých vedeckých spoločností, si SEKOS udrží svoj kredit a že jej činnosť sa aj naďalej bude pozitívne rozvíjať.

RNDr. Zita Izakovičová, PhD.
Ústav krajinskej ekológie SAV

- zabezpečiť integráciu hybných síl spoločnosti v procese implementácie koncepcie trvalo udržateľného rozvoja,
- vytvoriť funkčný komplexný systém formálneho a neformálneho vzdelávania a výchovy tak, aby problematika trvalo udržateľného rozvoja v rámci výchovy a vzdelávania nebola iba náhodnou, okrajovou či ad hoc témou neorganicky začlenenou do jednotlivých predmetov,
- obnoviť činnosť medzirezortnej komisie pre environmentálnu výchovu a vzdelávanie,
- systémovo a komplexne zosúladiť zodpovednosti, týkajúce sa integrovanej ochrany, plánovania, manažmentu a tvorby krajiny v jednotlivých organizáciách rezortu Ministerstva životného prostredia SR so zodpovednosťami v ostatných príslušných rezortoch, resp. v ich organizáciách,
- účelným spôsobom koordinovať vyššie uvedené aktivity s regionálnou a miestnou samo-

- správou, najmä v oblasti regionálneho a územného rozvoja,
- zabezpečiť vyššiu efektívnosť, viacúčelnosť, transparentnosť a koordinovanosť rozdávania a využívania finančných zdrojov z EÚ, ako aj z národných zdrojov,
- na európskej aj medzinárodnej úrovni zintenzívniť angažovanosť Slovenska na diskusiiach k TUR a pokračovať v spolupráci s ostatnými krajinami.

4. Navrhujú:

aby sa ďalšia konferencia Smolenická výzva VI. uskutočnila v Smoleniciach najneskôr v r. 2017. Roky 2016 – 2017 budú rokmi bilancovania výsledkov súčasnej vlády i nášho predsedníctva v EÚ a zároveň v roku 2017 bude 25. výročie Samitu Zeme.

Smolenickú výzvu na základe podkladov od účastníkov konferencie vypracovali:
Zita Izakovičová, László Miklós, Milena Moyzeová